

Faktaark – centrale begreber i lovforslaget

27. oktober 2023

Der lægges med forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund) op til at indsætte et stk. 2 i straffelovens § 110 e. Ifølge bestemmelsen straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af et skrift, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år.

Om begrebet ”skrift med væsentlig religiøs betydning”

Ved ”et skrift med væsentlig religiøs betydning” forstås fysiske skrifter, som inden for den pågældende trostradition anses for særligt centrale for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære. At et skrift anvendes af religiøse grunde eller som led i religionsudøvelse, f.eks. en salmebog, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at skriftet omfattes, ligesom skrifter, som af kulturelle eller politiske grunde er forbundet med religionen, men som ikke i sig selv er centrale for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære, ikke vil være omfattet.

Om et givent skrift kan anses for at være af væsentlig religiøs betydning vil bero på en nærmere konkret retlig vurdering efter omstændighederne med inddragelse af religionsvidenskabelig sagkundskab. Det vil således ikke være det enkelte anerkendte trossamfund, der vurderer, om et specifikt religiøst skrift skal anses for omfattet af bestemmelsen. Oplysninger fra f.eks. et anerkendt trossamfund, om hvad trossamfundet måtte betragte – eller ikke betragte – som skrifter med væsentlig religiøs betydning, vil dog naturligt kunne indgå i den vurdering af skriftets religiøse betydning for trossamfundet, der skal foretages.

Omfattet af bestemmelsen vil være centrale religiøse skrifter såsom Bibelen, Koranen, Torahen, Vedaerne og Tripitaka (Pali-kanon). Der er ikke tale om en udtømmende opregning, og bestemmelsen vil også kunne omfatte andre centrale religiøse skrifter.

Uden for bestemmelsen vil falde bl.a. sangbøger og -hæfter, kommentarværker eller andre typer af eksegeseværker, religiøs skønlitteratur, lærebøger og videnskabelige artikler med gengivelse af udvalgte tekster og medlemsblade for trossamfund.

Kriminaliseringen vil heller ikke omfatte afbildninger, gengivelser eller imitationer af skrifter med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende, medmindre der er tale om en imitation eller lignende, som ikke umiddelbart kan skelnes fra selve skriftet med væsentlig religiøs betydning (og således fremstår som et skrift af væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund).

Om begrebet ”anerkendt trossamfund”

Ved ”et anerkendt trossamfund” forstås folkekirken samt trossamfund, der er registreret som anerkendt efter trossamfundslovens § 7.

Et trossamfund kan registreres som anerkendt trossamfund, såfremt det 1) har mindst 50 myndige medlemmer, der enten har fast bopæl i Danmark eller dansk indfødsret, og 2) ikke opfordrer til eller foretager noget, der strider mod bestemmelser i lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov. Et trossamfund er i trossamfundslovens § 1 defineret som et fællesskab, hvis medlemmer samles om en tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer. Anerkendelsen indføres i Trossamfundsregisteret, der er tilgængeligt på Kirkeministeriets hjemmeside.

Om begrebet ”utilbørlig behandling”

1. Begrebet ”utilbørlig” er brugt i en række bestemmelser i straffeloven. Det gælder også i nyere bestemmelser. Begrebet bruges således flere andre steder i straffelovens 12. kapitel (§§ 102, 104 og 105) og i en række øvrige bestemmelser i straffeloven, herunder § 243 om psykisk vold, § 262 a om menneskehandel og § 264 e om identitetsmisbrug.

2. I bemærkningerne til lovforslaget er det forklaret, hvad ”utilbørlig behandling” betyder i relation til de religiøse skrifter, som er omfattet af bestemmelsen. Ved ”utilbørlig behandling” forstås handlinger, hvorved skrifterne ødelægges eller beskadiges på en nedsættende eller forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende.

Det vil efter omstændighederne omfatte enhver utilbørlig behandling, herunder afbrænding, tilsøling, at der f.eks. trampes på eller sparkes til skriftet, at skriftet overhældes med en væske eller svøbes i fødevarer, eller at skriftet ødelægges ved, at det f.eks. rives eller klippes i stykker eller lignende. Det vil også omfatte tilfælde, hvor skriftet stikkes i f.eks. med en kniv.

Det afgørende vil være, om den pågældende behandling ud fra en almindelig samfundsmæssig betragtning kan anses for at være utilbørlig. Vurderingen vil således være objektiv og uafhængig af, hvilket trossamfund skriftet tilhører, og om eventuelle religiøse følelser i et trossamfund måtte være krænket. At svøbe et religiøst skrift i bacon vil således f.eks. – uanset skriftets religiøse tilhørsforhold – være at anse som utilbørligt. Omvendt vil f.eks. indpakning af et religiøst skrift i et regnbueflag ikke være en utilbørlig behandling.

Kriminaliseringen vil ikke omfatte handlinger, som ikke kan anses for at være utilbørlige. Det vil således eksempelvis ikke være i strid med bestemmelsen at skille sig af med en bibel i en offentlig skraldespand, medmindre det sker på en måde, der i sig selv må anses for nedsættende eller forhånende.

Kriminaliseringen vil alene omfatte fysisk utilbørlig behandling af et skrift omfattet af bestemmelsen. Bestemmelsen omfatter ikke verbale eller skriftlige tilkendegivelser, herunder tegninger, om religiøse skrifter og emner. Det samme gælder øvrige udtryksformer, som ikke indebærer, at skriftet fysisk behandles utilbørligt. Bestemmelsen vil således ikke omfatte religionskritik, der udtrykkes på anden måde end ved fysisk at behandle et skrift omfattet af bestemmelsen utilbørligt.

Om begrebet ”offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds”

Det vil være en betingelse, at den utilbørlige behandling foregår ”offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds”. Afgrænsningen af, hvornår en utilbørlig behandling er foretaget offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds, vil skulle foretages med udgangspunkt i de tilsvarende afgrænsninger i straffelovens § 119, stk. 1, og § 266 b og retspraksis om bestemmelserne.

En utilbørlig behandling vil f.eks. som udgangspunkt være omfattet, hvis den foregår på en offentlig plads eller vej, bliver transmitteret via internettet, f.eks. på sociale medier, eller er tilsigtet at blive videregivet af medierne eller på offentlige møder. Utilbørlig behandling, der foretages i en lukket kreds af personer, vil derimod som udgangspunkt ikke være omfattet af bestemmelsen.

Bestemmelsen vil ikke omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning. Bestemmelsen vil således eksempelvis ikke omfatte medier og journalisters viderebringelse af andres utilbørlige behandling, f.eks. i forbindelse med et nyhedsindslag i tv, der viser en anden persons afbrænding af en koran. Bestemmelsen vil på tilsvarende vis f.eks. heller ikke omfatte et museums udstilling af optagelser eller fotografier af en utilbørlig behandling foretaget af en anden person.